

“La idea d'aïllar els EUA és una utopia”

Alexandre Muns,
professor d'institucions
econòmiques
internacionals,
ha estudiat
a fons la realitat dels
Estats Units i en coneix
les debilitats i punts
forts, com explica
al seu darrer llibre,
'USA Quo Vadis?'
(Granica, 2003).
Valora el risc que
ha pres Emmanuel Todd
d'anunciar la fi
de l'imperi dels EUA,
però també hi detecta
mancances importants
en la seva anàlisi.

Podem parlar d'imperi per referir-nos als EUA?

—Jo crec que són una gran potència, una superpotència econòmica i militar, i fins a cert punt cultural, però no crec que sigui un imperi amb vocació d'ocupar altres territoris a mitjà i llarg termini. Sí que hi ha hagut un cert segrestament de la política exterior dels EUA per part d'un grup neoconservador que té una agenda determinada i vol posar en pràctica una política de tipus imperial, que crec, i espero, que no és representativa dels americans. És una qüestió conjuntural. El que sí que volen és controlar uns certs territoris on els fa por que, si no hi són, es generarà un caldo de cultiu que pot ser propici a fenòmens de terrorisme. Ara bé, depenent de si hi ha més atemptats als EUA, sí que podria tenir una vocació més imperial.

—Per què creu que aquesta vocació imperial no és representativa dels nord-americans?

—Allí la gent viu bastant bé. Evidentment que hi ha desigualtats de renda, però en general els nord-americans no tenen ganes d'exercir un paper d'imperi tradicional. Al capdavant, una de les constants és que els familiars dels soldats reclamen que els seus fills tornin a casa. I, de fet, aquesta política exterior podria acabar-se si hi hagués una derrota de Bush en les eleccions del novembre de l'any que ve. Els nord-americans, a mitjà termini, s'aniran qüestionant les mesures de restricció de les llibertats.

—Emmanuel Todd planteja en el seu llibre que l'actitud dels EUA al món no és indicativa de força, sinó de debilitat, i en tots els àmbits. Què en pensa?

—Anem a pams. Jo crec que el que caracteritza més la reacció dels EUA després de l'11-S és la ràbia. Molts nord-americans m'han dit que no entenen com els ataquen després de fer tot el que han fet arreu, i que ara que els calen els amics ningú els comprèn. És una reacció conjuntural, cosa que no fa que em sembli malament; és a dir, Bush hauria d'haver estat un psiquiatre en cap i haver tranquil·litzat els ànims dels americans, i justament ha fet el contrari. Todd fa unes descripcions interessants però, quan deixa el terreny de la demografia i l'antropologia i se'n va a qüestions econòmiques i de seguretat, cau en un determinisme que jo no comparteixo. Crec que en moltes ocasions força els arguments per poder demostrar les seves teories.

—Posi-me'n exemples.

—En el cas de l'economia, és evident que els EUA no són la superpotència econòmica que eren a final de la Segona Guerra Mundial des d'un punt de vista industrial, en què generava més del 50% del PIB mundial i encara més de la producció industrial. Però d'aquí a dir que la resta del món pot prescindir econòmicament dels EUA, és una exageració absurda. Ahir mateix, un dels motius principals de les baixades de les borses, sobretot a Europa i Japó, va ser que el dòlar va baixar i, per tant, tots els inversors es van espantar perquè

TINA BACQUÉ

Per Alexandre Muns, a les teories plantejades per Todd els manca rigor en els detalls, tot i que sí que coincideix a donar importància a algunes de les coses que diu el demògraf.

pensen que costarà més exportar als EUA. Els EUA és cert que consumeixen molt i que el seu descobert comercial ha augmentat enormement, però hem de recordar que, al món, generen el 43% de l'activitat econòmica, el 50% de la recerca i del desenvolupament, i el 40% de la producció de béns d'alta tecnologia. A més, la seva economia continua essent més important que la dels tres països que la segueixen: Alemanya, Japó i el Regne Unit.

—Però la qüestió del dèficit comercial existeix i ha augmentat...

—Sí, i realment els EUA xuclen molt de capital de la resta del món, i per això Todd insisteix a titllar-los de depredadors, però no són depredadors, sinó que els altres veuen els EUA com un lloc on poden obtenir unes rendibilitats molt elevades. Per això hi ha aquests fluxos de capital tan massius. Enguany, els EUA segurament creixeran al voltant del 3%, mentre que el creixement de l'economia de la zona euro previsiblement serà d'un 0,5%.

—Ell posa els exemples de les caigudes de l'energètica Enron i l'auditora Arthur Andersen per dir que les dades que ens arriben no tenen crèdit.

—Vejam, és indiscutible que hi va haver uns escàndols financers i comptables importants entre 1997 i 2000, però d'aquí a qüestionar el PIB d'un país hi ha una gran diferència. De fet, arran del cas Enron, hi ha hagut una sèrie de reformes en el govern de les empreses. Els EUA tenen uns problemes estructurals, i és cert que a la llarga el seu dèficit comercial i el seu descobert en la balança de pagaments —aquest capital que necessita xuclar— no són sostenibles. Perquè això vol dir, si simplifiquem, que els EUA estan agafant capital d'arreu per finançar el seu consum. I, aleshores, la gent s'endeuta molt i ho mantenen a còpia d'un ritme molt fort de treball. És un model de vida que en part s'ha importat a Europa. Això no es pot sostenir sempre, però no vol dir que els altres puguin prescindir dels EUA. És veritat que en indústria ha tingut una baixada important, però en serveis continua essent un país molt important, i al capdavant és en aquest sector que es basen principalment les nostres economies. A més, gran part de la capacitat de creixement de molts països importants per a l'economia mundial es troba en la seva capacitat d'exportar als EUA, com Japó o Xina.

—Fins quan poden aguantar els EUA amb aquests problemes de dèficit?

—Ningú no pot dir exactament quan es podrien convertir en insostenibles aquestes mancances, perquè hi ha hagut països que han tingut dèficits per compte corrent molt més elevats. Hi ha una xifra que indica quin percentatge d'endeutament tenen els EUA respecte de la resta del món, i és aproximadament del 25% sobre el seu PIB. I hi ha hagut països que han arribat a cotes del 80% i no s'han en-sorrat. Per tant, podem dir que estan a uns nivells molt alts d'aquests descoberts, però això no vol dir que no puguin aguantar un any més. El que sí que és preocupant és que si hi hagués un efecte de devaluació del dòlar massa sobtat això tindria conseqüències per a l'economia internacional. Per tant, convé que hi hagi una gestió de lideratge del G-7 sobre els tipus de canvi perquè el dòlar no tingui aquesta devaluació brusca. El que voldria subratllar és que sí que hi ha uns desequilibris, els EUA necessiten importar capital. Això és un problema i no es pot mantenir indefinidament. Ara, és un afer mundial. I la idea d'aïllar els EUA és una utopia.

—Després del cas de l'Iraq, preveu un canvi més global de la presència militar dels EUA al món?

—Hi ha alguns canvis anunciats. Per exemple, amb l'ampliació de l'OTAN, el Pentàgon té un pla per redistribuir les seves tropes, i les bases a Alemanya baixaran molt, traslladaran els soldats a l'Europa de l'Est, a Hongria i Bulgària sobretot. Una altra cosa és que passarà si els EUA continuen així. Al meu llibre apunto que una constant al llarg de la història és que, quan una potència fa excessiu ús del seu poder, el que fomenta és que potències secundàries, que potser no tenen gaire cosa en comú, s'alliïn. Si els EUA es converteixen en la hiperpotència que sotmet la gent i no segueix els tractats internacionals, sí que serà més fàcil que Rússia, Alemanya i França, per exemple, trobin una comunitat d'interessos.

Oriol Cortacans